

Συνέδριο «Το Οικοσύστημα της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας, Παραδείγματα και Καλές Πρακτικές», 3/12/2019, Λευκωσία

«Το παράδειγμα της Συνεργατικής Εταιρείας των Κωφών», Μάριος Ορθόδοξος

Αγαπητοί σύνεδροι, κυρίες και κύριοι.

Είμαι εδώ για να σας μιλήσω για τη Συνεργατική Εταιρεία Κωφών.

Για πολλούς από εσάς το όνομα αυτό σας είναι παντελώς άγνωστο και θα διερωτάσθε τι είναι αυτή η Εταιρεία. Θα αρχίσω λοιπόν την περιδιάβαση από πολύ παλιά, θα πάμε πίσω στο 1953 όπου η Κύπρος ήταν αποικία της Μεγάλης Βρετανίας, και η απόφαση της Αγγλικής Κυβέρνησης ήταν να ιδρυθεί Σχολή για τα κωφά παιδιά.

Η αποστολή αυτή ανατέθηκε τότε σε ένα νεαρό δάσκαλο απόφοιτο της Αγγλικής Σχολής και του διδασκαλικού Κολλεγίου, τον Γεώργιο Μάρκου, ο οποίος στάλθηκε για μετεκπαίδευση στο Manchester και στο Edinburgh στα θέματα εκπαίδευσης κωφών Παιδιών. Ερχόμενος πίσω στην Κύπρο θα έπρεπε να κάνει την έρευνα του, να βρει τον κατάλληλο χώρο για τη στέγαση της σχολής, να εκπαιδεύσει τους συνεργάτες του, να οργανώσει τα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Όλα αυτά ήταν το εύκολο μέρος του πρότζεκτ, το δύσκολο μέρος ήταν να βρεθούν όλοι οι κωφοί της Κύπρου και να πεισθούν οι γονείς και οι συγγενείς ότι τα κωφά παιδιά μπορούν να μάθουν γράμματα και να ακολουθήσουν τον δρόμο που ακολουθούν όλα τα παιδιά του κόσμου, να πάνε σχολείο να μάθουν γράμματα, να ειδικευθούν και να ενταχθούν στην κοινωνία και στο οικονομικό σύστημα. Η ερώτηση που συνήθως άκουγε από τους γονείς ειδικά στα χωριά ήταν: «Μα μπορεί ο κωφός να μάθει γράμματα?». Η απάντηση του Μάρκου πάντοτε ήταν «Ναι μπορεί να μάθει γράμματα και μπορεί να μάθει και τέχνη». Η δυσπιστία και η προκατάληψη ήταν μεγάλη και έπρεπε να καμφθεί, η αποφασιστικότητα του όμως ήταν καθοριστική και σιγά σιγά άρχισαν οι εγγραφές από όλα τα μέρη της Κύπρου, από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους.

Η σχολή αρχικά στεγάστηκε σε αίθουσες που κτίστηκαν για να λειτουργήσουν σαν απομονωτήριο για λοιμώδεις νόσους στην Παλλουριώτισσα στην Λευκωσία. Με την συμπλήρωση του πρώτου χρόνου οι εγγραφές πολλαπλασιάστηκαν, έτσι η ανάγκη για περισσότερες αίθουσες ήταν μεγάλη.

Έτσι αποφασίσθηκε η Σχολή να μεταστεγασθεί στη Μόρφου, στο κτήριο της αγγλικής διοίκησης, όπου υπήρχαν αρκετές αίθουσες και δωμάτια για τη φιλοξενία των μαθητών και μαθητριών καθώς και γήπεδα αθλοπαιδιών. Τα χρόνια πέρασαν και φτάσαμε στο 1960 όταν αποφοίτησαν οι πρώτοι μαθητές της σχολής. Το ερώτημα ήταν: Τι θα γίνει τώρα με τους απόφοιτους? Οι πρώτες κρούσεις για εργοδότηση που έγιναν από τον Διευθυντή, τους δασκάλους και τους άλλους υπεύθυνους έβρισκαν πόρτες κλειστές και αρνητικές απαντήσεις, η προκατάληψη για τα άτομα με κώφωση ήταν μεγάλη σε μια εποχή στον πρώτο χρόνο της Κυπριακής Δημοκρατίας που η οικονομική κατάσταση του τόπου ήταν δύσκολη, η ανεργία μεγάλη, και η εξασφάλιση εργασίας ήταν σχεδόν αδύνατη ακόμη και για τους ακούοντες.

Γι' αυτό έπρεπε να παρθούν αποφάσεις και μάλιστα άμεσα. Πάρθηκε λοιπόν η απόφαση για ίδρυση Συνεργατικής Εταιρείας. 12 κωφοί απόφοιτοι έβαλαν απο 3 σελίνια ο καθένας, δηλαδή στο σύνολο 36 σελίνια και αυτό ήταν το αρχικό κεφάλαιο. Η εγγραφή της Εταιρείας έγινε το 1960 στον Έφορο Συνεργατικών Εταιρειών. Άλλη μια συνεργατική εταιρεία γεννιέται – αυτή όμως ήταν μια ξεχωριστή Εταιρεία που είχε να επιτελέσει σημαντικό κοινωνικό σκοπό και ρόλο, να προσφέρει εργασία και κατά συνέπεια και εισοδήματα στα μέλη της και στους κωφούς που μπορούσαν να εργαστούν έτσι ώστε να ενταχθούν ομαλά και σωστά στο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον της Κύπρου, να νιώθουν ότι προσφέρουν και ότι αμοιβονται για την εργασία τους και δεν αποτελούν βάρος στην οικογένεια τους και στην κοινωνία.

Η πρώτη στέγη της Εταιρείας ήταν ένα παλιό γκαράζ του Αγγλικού στρατού, για όσους θυμούνται ήταν αυτές οι ημικύκλιες παράγκες από τσίγκο. Αγοράστηκαν τα πρώτα εργαλεία με πίστωση και οι πρώτες

εργασίες ήταν εξολοκλήρου χειρωνακτικές: υπήρχε το τμήμα επιπλοποιίας και ξυλουργικών, το τμήμα μεταλλοτεχνίας, το τμήμα υφαντικής και ραπτικής που απασχολούσε κωφές κοπέλες. Έτσι άρχισαν οι πρώτες κατασκευές και οι πρώτες παραγγελίες. Η αμοιβή για τα πρώτα 10 ξύλινα τραπεζάκια που κατασκεύασε και πώλησε το εργαστήριο ήταν ένας δίσκος με γλυκά που μοιράστηκε σε όλους τους εργαζόμενους. Τα πρώτα χρόνια ήταν δύσκολα έτσι καταγράφονταν οι ώρες εργασίας όλων και το μεροκάματο ήταν 8 σελίνια την ημέρα και οι εργαζόμενοι πληρώνονταν όταν υπήρχε εισόδημα από τις πωλήσεις. Οι εργαζόμενοι ένιωθαν ότι η εταιρεία ήταν δική τους και προσπαθούσαν όλοι για το καλύτερο, ο ενθουσιασμός ήταν μεγάλος, η δίψα για δημιουργία ήταν απεριόριστη. Μέρα με τη μέρα, μήνα με τον μήνα η εταιρεία μεγάλωνε, η είδηση ότι οι κωφοί ίδρυσαν εταιρεία και άνοιξαν εργαστήριο έφτασε παντού, κωφοί ενήλικες Έλληνες και Τούρκοι έρχονταν για να βρουν δουλειά στα εργαστήρια της Εταιρείας. Οι παραγγελίες αυξάνονταν, τα έσοδα πολλαπλασιάζονταν έτσι η Εταιρεία αγόραζε νέα μηχανήματα, βελτίωνε τις εγκαταστάσεις της και αναπτυσσόταν ραγδαία. Με απόφαση του τότε Υπουργού Εργασίας Τάσσου Παπαδόπουλου και σε συνεργασία με το ILO, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, εφαρμόστηκε στις εγκαταστάσεις της εταιρείας για 2 χρόνια το Πιλοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης αναπήρων, όπου φιλοξενήθηκαν και εκπαιδεύτηκαν και άτομα με άλλες αναπηρίες με σκοπό την ένταξη τους στην αγορά εργασίας.

Η ανάπτυξη της εταιρείας ήταν μεγάλη έτσι αποφασίστηκε η ανέγερση μεγάλου σύγχρονου εργοστασίου στον Γερόλακκο στη Λευκωσία σε τοποθεσία δίπλα στη νεοσύστατη Σχολή Κωφών. Η επένδυση για το εργοστάσιο και η αγορά των μηχανημάτων έγινε αποκλειστικά από πόρους της εταιρείας χωρίς καμία άλλη βοήθεια. Έτσι το 1972 εγκατασταθήκαμε στο νέο μας εργοστάσιο, με σύγχρονα μηχανήματα και καινούργιο εξοπλισμό, το οποίο αποτελούσε ένα από τα καλύτερα εργοστάσια επίπλων όλης της Κύπρου. Η ανάπτυξη συνεχίστηκε, η εταιρεία επίπλων τα καινούρια ξενοδοχεία που κτίζονταν τότε στην τουριστική Αμμόχωστο, η φήμη της εταιρείας εξαπλωνόταν παντού, οι παραγγελίες αυξάνονταν και η παραγωγή μεγάλωνε.

Αυτό μέχρι τον Ιούλιο του 1974, αφού δυστυχώς με την εισβολή της Τουρκίας και την κατάληψη του 37% του νησιού, η Σχολή και η Συνεργατική Εταιρεία οδηγήθηκαν στην προσφυγιά και χάσαμε τα πάντα. Τα μέλη μας και οι εργαζόμενοι μας σκορπίστηκαν σε όλη την ελεύθερη Κύπρο, η επαφή χάθηκε και η επικοινωνία με όλους ήταν πολύ δύσκολη. Όμως το μεγάλο κεφάλαιο της Εταιρείας ήταν τα μέλη και οι εργαζόμενοι της. Οι άνθρωποι που διοικούσαν τη Σχολή και την Εταιρεία τότε με προτεργάτη τον Γεώργιο Μάρκου, που ήταν Διευθυντής και του σχολείου και της Εταιρείας, ξεκίνησαν την ανασυγκρότηση. Ήταν πολύ δύσκολοι καιροί τα πρώτα χρόνια της προσφυγιάς, έπρεπε να βρεθούν οι πόροι, να βρεθεί χώρος να κτιστεί νέο εργοστάσιο, να αγορασθούν καινούργια μηχανήματα, όλα και πάλιν απο την αρχή όπως τότε το 1960 στη Μόρφου. Όμως η θέληση και το πείσμα ήταν μεγάλο, έτσι σε ένα χρόνο το εργοστάσιο ξαναλειτούργησε στην Έγκωμη, 60 και πλέον εργαζόμενοι κωφοί και άλλοι βρήκαν ξανά δουλειά, η Εταιρεία μπόρεσε και πρόσφερε στα μέλη της εργασία και εισοδήματα έτσι ώστε και αυτοί να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους.

Η κρίση της βιομηχανίας στην Κύπρο και ειδικά της βιομηχανίας των επίπλων αναπόφευκτα επηρέασε και τη δική μας Εταιρεία. Επιπλέον, η τάση των νέων για αναζήτηση άλλων επαγγελμαμάτων μας βρίσκει να μην μπορούμε να ανανεώσουμε το προσωπικό μας και να εντάξουμε νέους κωφούς στην εταιρεία, παρόλα αυτά συνεχίζουμε να λειτουργούμε συνεχίζοντας το κοινωνικό μας έργο και την προσφορά μας.

Τελειώνοντας θα ήθελα να σας πω ότι για να γράψω αυτό το σημείωμα συναντήθηκα ξανά με τον ιδρυτή της Σχολής και της Εταιρείας μας, τον κόν Γιώργο Μάρκου, ο οποίος στα 96 του χρόνια διατηρεί πλήρη διαύγεια και ο οποίος με προθυμία μου περιέγραψε για πολλοστή φορά και μου διηγήθηκε με συγκίνηση αυτή την ιστορική περιδιάβαση, και τον ευχαριστούμε θερμά.

Σας ευχαριστώ.

Conference on «The Social Entrepreneurship Ecosystem, Examples and Good Practices», 03/12/2019, Nicosia

«The Case of the Cooperative Corporation of the Deaf», Marios Orthodoxos

Dear participants of the conference, ladies and gentlemen,

I am here today to speak about the Cooperative Corporation of the Deaf. Many of you have probably never heard this name before and must be wondering what this Corporation is about. So I will begin by going back many years, to 1953, when Cyprus was a colony of the Great Britain and the English government decided to found a School for deaf children.

This mission was entrusted to a young teacher, a graduate of the English School and the Teachers' College, Georgios Markou, who was sent to Manchester and Edinburgh in order to receive training regarding the education of deaf children. Coming back to Cyprus, his tasks included searching and finding an appropriate place to house the School, training his collaborators and organising the curricula. This, of course, was the easy part of the project. The difficult part was to find all the deaf people in Cyprus and convince the parents and relatives that their deaf children could be educated and follow the path followed by all children in the world, namely go to school, become educated, specialised and included in the society and the economic system. Parents, especially in rural areas, frequently asked him whether a deaf person could become literate, and Markou always replied that... yes, they could become literate and they could learn a craft. Disbelief and superstition were huge and had to be eliminated. Due to his decisiveness, which played a crucial role, registrations of Greek and Turkish Cypriots from all over Cyprus slowly began. The School was initially hosted in rooms that were built to serve as quarantine stations for infectious diseases in Pallouriotissa, Nicosia. Registrations multiplied upon the completion of the first year of its operation, creating an urgent need for more rooms.

In light of the circumstances, it was decided to rehouse the School in Morphou, at the building of the British administration, where sufficient classrooms, rooms for hosting the students and sports fields were available. Years passed and, in 1960, the first students of the School graduated. So, what would happen next? The first attempts of the director, the teachers and other responsible persons were met with closed doors and negative answers. Superstition surrounding deaf people was great during the era of the first year of the Republic of Cyprus, where the country's economic situation was difficult and unemployment was at very high levels: obtaining work was almost impossible even for hearing persons.

The need to take immediate decisions was, therefore, imperative. This led to the decision to found the Cooperative Corporation. 12 deaf graduates contributed 3 shillings each, a total of 36 shillings, which constituted the initial capital. The Corporation was registered in 1960 with the Commissioner of Cooperative Societies. This, however, was not a common cooperative company; it was a special Corporation that was created in order to perform a social function and role, that is to say, to offer work and, consequently, income to its members and to the deaf persons that were in a position to work, in order for them to be smoothly and appropriately integrated into Cyprus's social and economic environment and to feel that they offered to society, they were remunerated for their work and they did not constitute a burden on their families and society.

Initially, the Corporation was housed in an old garage of the British army. For those of you who can remember, these were some semi-circular barracks made of metal sheets. The first tools were bought on credit and the first activities were exclusively manual in the furniture manufacturing and carpentry sections, the machining section and the textile work and dressmaking section, which employed deaf women. So the manufacturing of the first products began, bringing the first orders.

The remuneration for the first 10 wooden coffee tables that were manufactured and sold by the workshop amounted to a tray full of sweets that were distributed among all employees. The first years were difficult. Everyone's working hours were recorded and the daily wage amounted to 8 shillings, which were paid once we received income from the sales. The employees felt that the Corporation was theirs and everyone did their best with great enthusiasm and an indescribable thirst for creation. The Corporation was growing day by day, month by month. The news that the deaf had founded a company and operated a workshop reached every corner of Cyprus and deaf adults, both Greek and Turkish, came to the company's workshops to look for work. Orders were increasing, income multiplied and the Corporation was able to buy new machinery, improve its facilities and develop rapidly. Following a decision of the then Minister of Labour Mr. Tassos Papadopoulos and in collaboration with the International Labour Organisation (ILO), a pilot programme for the training of disabled persons was implemented at the Corporation's facilities, whereby persons with different disabilities were hosted and trained, in order to be integrated into the labour market.

The Corporation experienced strong development; therefore it was decided to build a large, modern plant in Gerolakkos, Nicosia, at a location close to the newly founded School for the Deaf. The investment for the plant and the purchase of machinery was made entirely using the company's resources, without any additional aid. So in 1972 we settled in our new plant. Having modern machinery and new equipment, it constituted one of the best furniture manufacturing plants in Cyprus. Growth continued and the company furnished the newly founded hotels that were being built in the tourist area of Famagusta. The Corporation's fame spread everywhere, orders increased and production grew, up until 1974, when Turkey invaded Cyprus, seizing 37% of the island. The School and the Cooperative Corporation were uprooted as refugees, and we lost everything. Our members and employees were scattered all over free Cyprus, contact was lost and communication with everyone was very difficult. Yet, the Corporation's biggest chapter was about its

members and employees. The then managers of the School and the Corporation, led by Georgios Markou, who was the School's and the Corporation's director, launched reformation activities. Those first years in displacement were extremely hard – it was necessary to obtain resources and land for building the new plant and buy new machinery; everything had to be done from scratch, as in 1960 in Morphou. However, the willingness and decisiveness were such that, within a year, the plant restarted its operations in Engomi, more than 60 deaf and other employees went back to work and the Corporation was able to offer its members work and income so they could rebuild their lives.

The Cypriot industry crisis, and especially the furniture manufacturing industry, inevitably affected our Corporation. Moreover, the preference of young people for other professions does not allow us to renew our personnel and integrate new deaf persons in the Corporation. Nonetheless, we continue to operate, keeping up our social work and contribution.

Finally, I would like to inform you that, in order to redact this note, I once again met with the founder of the School and the Corporation, Mr Georgios Markou, who, at the age of 96, is fully lucid and narrated this historical flashback for the umpteenth time with great eagerness and emotion. Our deepest thanks to him.

Thank you.